

Veehouder leert veel van beoordelen andermans bedrijf

Met een groepje veehouders op bezoek bij een collega-veehouder en bespreken wat goed is op diens bedrijf, wat beter kan en ondertussen verbeterpunten zien voor het eigen bedrijf. Dat was het doel van de vijf door ASG georganiseerde workshops afgelopen voorjaar, over het welzijn van melkvee op biologische bedrijven. 33 melkveehouders deden mee aan de workshops. Het resultaat? Leerzaam: er hoeft niet meteen een nieuwe stal gebouwd te worden, om te beginnen zijn het de kleine dingen die het doen.

ing. Gidi Smolders

(ASG – Animal Sciences Group van Wageningen UR, Lelystad)

TE KORTE BOXEN

Op dit bedrijf kunnen de koeien in de buitenste boxen hun hals niet strekken.

Foto: ASG

In het eerste deel van de workshops, het theoretische deel, werden onder meer de bedrijfsgegevens van het te beoordelen bedrijf vergeleken met de streefwaarden van het bedrijf: percentage zieke dieren, redenen van afvoer, melkproductiegegevens, doodgeboren kalveren, gestorven dieren, levensduur en levensproductie, gezondheidsstatus, eventuele vee-aankopen of andere contacten met vreemd vee. Daarnaast werd met onder meer filmpjes uitleg gegeven over de gangen van koeien, de conditiescore en verschillende huidbeschadigingen. Vervolgens gingen de veehouders de stal in en noteerden ze hun bevindingen.

Bespreken doelen bedrijf

Bij het bespreken van de bedrijfsgegevens vallen een aantal zaken op:

- Veehouders zijn zeer open over de gegevens van hun bedrijf, zowel over de zaken die goed gaan, maar ook over de problemen die er zijn. In een vertrouwde omgeving en met collega's kunnen ze daardoor veel van elkaar leren. Ook zullen ze later gemakkelijker contact zoeken om te informeren hoe collega's bepaalde zaken opgelost hebben.
- Op geen enkel bedrijf worden alle ziekten genoteerd. Op de meeste bedrijven blijft de registratie beperkt tot het noodzakelijke: wat door controle instanties gevraagd wordt. Gegevens worden niet gebruikt. Het is vrij moeizaam om percentages zieke dieren boven water te krijgen. Het voordeel van een volledige registratie is voor veehouders niet duidelijk.
- Bedrijfsspecifieke streefwaarden zijn er soms wel, maar worden meestal niet fanatiek nagestreefd. Het overschrijden van de streefwaarde voor tankcelgetal, veroorzaakt meestal wel actie. Bij het percentage hoogcelgetalkoeien volgt alleen actie als het tankcelgetal in de gevarenzone komt. Slechtere vruchtbaarheidskengetallen dan de streefwaarden leiden doorgaans nauwelijks tot actie.
- Veel veehouders stellen dat, ook als er niets veranderd in de omstandigheden, de kengetallen sterk kunnen wisselen. Veranderingen in rantsoen, ook als het altijd voordroogkuil is, veranderingen in stalklimaat, veranderingen in mestdikte en hygiëne op de roosters worden blijkbaar niet als veranderingen onderkent. Anderzijds werd nogal eens gezegd dat de situatie sterk verbeterde, ondanks dat er niets veranderde. Bij navraag bleken vaak wel veranderingen in het management doorgevoerd te zijn, maar

wat verder weg van de symptoombestrijding/behandeling.

- Ondanks dat nagenoeg iedereen van mening is dat biologisch melkvee oud moet worden, wordt dat door verschillende oorzaken niet gehaald.
- De gezondheidsstatus, het vrij of onverdacht zijn van besmettelijke ziekten, heeft de aandacht van maar een deel van de veehouders. Sommigen besteden extra aandacht aan de zoönosen (veeziekten waardoor ook mensen gevaar lopen), anderen letten vooral op ziekten die sluimerend de weerstand kunnen aantasten. De meesten vinden dat biologisch melkvee zoveel weerstand moet hebben dat ze dergelijke besmettelijke ziekten zelf de baas moeten kunnen.

Beoordeling in de stal

Voor het beoordelen van de koeien en het bedrijf wordt een checklist gebruikt. Die lijst is in samenwerking met (gangbare) veehouders ontwikkeld en geeft snel een indruk van de huisvesting, het voer en het welzijn van de koeien. Bij de in totaal honderd vragen moeten meestal keuzes gemaakt worden of iets wel of niet aanwezig is (wat zie je), ongeacht het oordeel van de veehouder (wat vind je ervan). Zie je koeien uitglijden, kunnen koeien in een vloeiende beweging gaan liggen en opstaan, kunnen koeien de kop kwijt als ze in de boxen liggen, kunnen ze elkaar overall passeren, hoeveel doorgangen zijn er tussen de boxen enzovoorts. Vervolgens worden van tien individuele koeien de gangen, de lichaamsconditie en de huidbeschadigingen gescoord volgens een beproefd systeem. Ten slotte worden ten minste drie verbeterpunten voor het bedrijf opgeschreven.

Scoren zonder waardeoordeel

Veehouders zijn snel geneigd excuses te zoeken voor een magere koe, een koe met kale plekken, droge koeien die geen ruimte hebben om te bewegen. Bij het invullen van de checklist bestaat dan de neiging niet in te vullen wat men werkelijk ziet, maar al een oordeel te geven. Bij huidbeschadigingen bijvoorbeeld, werd bij het noteren van kale plekken (op bijvoorbeeld hakken en knieën) nogal eens opgemerkt dat kale plekken normaal zijn onder die omstandigheden, dat het pietluttig is om dat te noteren. Echter, volgens het protocol scoort een klein kaal

plekje een 1. Bij de bespreking van de scores werd duidelijk dat veehouders verschillend oordelen: waar de ene veehouder kale hakken geen probleem vindt, zegt de ander dat dit niet hoort en het een aanwijzing is dat de koe niet bij de stal past. Groepen veehouders die meerdere bedrijven 'scoorden' verbaasden zich over de enorme verschillen tussen bedrijven (en mogelijk ook over de grote verschillen in vergelijking met hun eigen bedrijf). Vaker gesignaleerde verbeterpunten waren:

- In ligboxenstallen konden, vooral in de buitenrijen, de koeien de hals niet strekken (tussenoplossing: het spouwblad weghalen).
- Zowel ligboxen als potstallen waren niet schoon door onvoldoende strooiselgebruik en doordat de roosters niet droog waren.
- In alle stallen is schoongeschuurd ijzerwerk te vinden: alle typen ligboxafscheidingen maar soms ook het voerhek: voerhek omhoog, meer ruimte in ligboxen.
- In alle ligboxenstallen waren dode hoeken en was het aantal doorgangen beperkt of voor een deel weer opgevuld met drinkbakken of krachtvoerboxen.
- Koeien kunnen op de helft van de bedrijven niet tegelijk vreten: zorgen voor steeds voldoende fris voer.
- Drinkbakken zijn nogal eens voorzien van een dikke laag troep op de bodem waardoor het water niet fris was: makkelijk schoon te maken drinkbakken installeren.

Voor de 'beoordeelde veehouder' was het soms confronterend als collega's aangaven wat er verbeterd moet worden en de vinger op de zere plek legden. Soms had de veehouder al pogingen gedaan dat te realiseren en was dat mislukt. Aan het begin van elke workshop is wel iedereen akkoord gegaan vertrouwelijk om te gaan met gegevens van een ander. Dat, en het leveren van opbouwende kritiek, is de basis voor het leren scoren en het scoren van koeien en bedrijf van collega's. Het zeer bewust en kritisch op andere bedrijven kijken wordt door de deelnemers als zeer waardevol gezien, waarmee men thuis zijn voordeel kan doen.